

LEKTIER PÅ SMS – KAN MAN EGENTLIG DET?

NETE ENGEN CHRISTIANSEN, LEKTOR I DANSK OG TYSK VED HASSERIS GYMNASIUM

Anderledes undervisning

Bip, bip, biiip. Sms'en læses med det samme denne fredag aften ved halv nitiden. "DU ER OPDAGET!!!", står der, og få minutter senere "Jeg ved hvad du har gjort!!!". Nummeret er ukendt, og tankerne er mange, mens det er svært at holde adrenalinen fra at pumpe rundt i kroppen.

"Hvem er du?", "Vil du godt lade være med at skrive til mig?" og "Der er nogen, der holder øje med mig", "Får I andre også mærkelige sms'er?" var blot nogle af de spørgsmål, der blev sendt og udvekslet på sms og via Facebook-beskeder mellem eleverne i 1.g denne aften. Først da de begyndte at få lignende reaktioner fra andre fra klassen, ringede der en klokke hos eleverne – "det er jo måske den lektie, som Nete ævlede om i timen i dag".

Som lærer kan man ikke undgå at føle en vis glæde over reaktioner som disse – at blive stoppet på gangen i frikvartererne for at diskutere dagens lektier er ikke ligefrem hverdagskost for en gymnasielærer; som regel kan eleverne godt vente til klokken har ringet ind til time. Og selvom nogle elever havde været frustrerede eller ligefrem bange, var én ting helt tydelig: for en gangs skyld havde alle en holdning til dagens tekst. Alle havde læst lektier til dansktimen om Julie Hastrups novelle "Huen", og alle havde en mening om mediet, personerne, forståelsen af handlingen, slutningen osv.

Denne novelle var den første, klassen læste ud af de tre sms-noveller¹, der udgjorde et projekt mellem Aalborg Bibliotekerne, Forlaget SMS Press, Herningvejen Skole og Hasseris Gymnasium. Projektet blev støttet af Kulturstyrelsen og yderligere evalueret af Nationalt Videncenter for Læsning – Professionshøjskolerne. Et af formålene var at øge motivationen til læsning hos de unge i 9. klasse og 1.g ved at vise dem, at litteratur kan have mange former. Og størstedelen af snakken i den første lektion gik da også med at snakke om selve oplevelsen og mediet som sådan – ingen havde nemlig tid-

ligere prøvet at få deres dansk-lektier tilsendt direkte på mobiltelefonen. Hverken eleverne eller læreren, og i det følgende vil jeg derfor skitsere mine oplevelser og erfaringer med sms-noveller og undervisningen i dem, set ud fra et danskfagligt synspunkt.

Hvad er en sms-novelle?

Kort fortalt fungerer en sms-novelle på den måde, at man modtager en novelle i korte bidder som sms. Handlingen strækker sig som regel over flere dage, og man er som læser derfor ikke selv herre over, hvornår man modtager den næste bid af novellen. Fra forfatterens side kan der derved leges med de ekstra faktorer som tidspunkter på dagen, ventetid og stilhed på en anden måde, end man har mulighed for med den trykte litteratur. Denne type noveller er ofte præget af meget dialog og færre beskrivelser end trykt litteratur, og man føler på denne måde, at man bliver "en flue på væggen" i andre personers private samtale. Der er også mulighed for at kommunikere mere direkte til læseren, hvilket kan give en meget intens oplevelse – som den i eksemplet i begyndelsen.

De tekniske muligheder gør det bl.a. muligt at lege med afsenderen, da man både kan angive et ukendt eller hemmeligt nummer eller konkrete navne. Da sms'erne i Kim Fupz Aakesons novelle "Klamydia" således kom fra Laura og Jacob, fik flere elever i begyndelsen tanker rettet mod konkrete venner med enslydende navne, og på denne måde leges der med muligheden for, at man kan komme helt ind i elevernes private bevidsthed. Novellerne går på mange måder mere rent ind og bliver mere personlige, når de kommer direkte i ens lomme, end når man selv tager initiativ til at slå op i en bog.

I forhold til undervisningen i gymnasiet skal sms-novellerne repræsentere en del af det, der hedder "nyeste tid" – litteratur skrevet indenfor de seneste fem år. Eleverne skal på denne måde stifte bekendtskab med litteratur fra deres egen samtid, hvilket betyder, at de

ikke på samme måde som med historisk litteratur skal sætte sig ind i andres samtid for at forstå novellen. Den mere udfordrende del på dette punkt bliver derved at undersøge, om den nyeste litteratur stadig kan angribes med samme analytiske værktøjer som tidligere, eller om litteraturen har udviklet sig så meget, at vi skal have nye begreber i brug for at karakterisere genren.

Som lærer kan man ikke undgå at føle en vis glæde over reaktioner som disse – at blive stoppet på gangen i frikvartererne for at diskutere dagens lektier er ikke ligefrem hverdagskost for en gymnasielærer

For eleverne i 1.g var sms-litteratur altså også noget helt nyt, og det er altid spændende, hvordan reaktionen på sådan et forløb bliver. Jeg var som dansklæreren meget entusiastisk (måske en anelse for meget) – *sikke muligheder. Nu får jeg jo også lov til at læse noget, jeg aldrig har læst før, og så skal vi prøve en masse spændende og anderledes arbejdsformer* – tænkte jeg, men eleverne var mere afdæmpede. Enkelte prøvede dog at glæde mig ved at svare "joe..." til spørgsmålet "Lyder det ikke bare spændende, at vi skal læse noveller fra mobiltelefonen?"

Da vi efterfølgende snakkede om projektet, gik det op for mig, at mange troede, de ville få én laaaaang sms med en novelle i stedet for at læse den på papir. Men hvordan skulle man også vide det på forhånd, når mediet er helt nyt, og man er de første prøvekaniner på området? Og hvordan skal man som lærer forklare det, når man allerede har testet mediet, og allerede ser det som en selvfølge, at man blot er "fluen på væggen" til en dialog mellem andre mennesker.

Her har generationsforskellen måske noget at sige, da nutidens gymnasiegeneration flere gange har skullet teste noget helt nyt. De er vant til medierne, teknologien, og at mulighederne hele tiden forandrer sig, og ser ikke på samme måde som deres lærere en ære i at skulle være testpersoner for endnu en ny idé – måske fordi de netop har været vant til, at det nye nok skal komme til dem helt af sig selv. Ikke desto mindre var det altså, hvad eleverne nu igen stod overfor; en ny og anderledes indgangsvinkel til læring, og min opgave blev derved udfordringen i at se, om sms'er blev svaret på det, der kunne fange deres opmærksomhed.

Forberedelsen

Lærerne i dette projekt havde haft mulighed for at kende novellerne på forhånd. Dette skete først og fremmest ved selv at modtage sms'erne for derefter at have mulighed for at genlæse hele novellen i sammenhæng og gøre sig tanker om det særlige ved analysen og fortolkningen af denne type litteratur. Det er en kendt sag, at lærere forbereder sig på de didaktiske læringsformål til enhver undervisningssituation, men i forbindelse med snakken om dette nye projekt lod flere, mig selv inklusive, sig rive med af denne nye, umiddelbare litteratur og fik lyst til at lege med ved først at læse novellerne sammen med eleverne og på denne måde hele tiden være på samme niveau som eleverne.

Jeg læste altså ikke alle novellerne igennem på forhånd, men gemte én, som jeg først læste, da jeg satte gang i den til eleverne. Tanken var på denne måde at gå ind til en dansktime og møde eleverne med samme viden om novellen som dem – hverken mere eller mindre. Vi nåede endda at have en dansktime, inden novellen var slut, hvilket gav en interessant snak om bud på det videre forløb i novellen. Nu oplevede eleverne altså også at være sammen med en lærer, der ikke havde læst dagens tekst 117 gange, som ikke havde gennemgået fortolkningen med tidligere elever og dermed ikke havde en skjult dagsorden for, hvad den kunne betyde, og hvad den ikke kunne betyde. Den type undervisning har de nemlig helt sikkert prøvet før, men havde de mon nogensinde mødt en lærer, der ikke ved mere om teksten end dem selv?

Ikke desto mindre var det altså, hvad eleverne nu igen stod overfor; en ny og anderledes indgangsvinkel til læring, og min opgave blev derved udfordringen i at se, om sms'er blev svaret på det, der kunne fange deres opmærksomhed

Det var i hvert fald den lærer, jeg optrådte som i dele af dette projekt. Når læreren på denne måde tilmelder sig novellen på samme tid som eleverne, bliver man ikke den bedrevidende, der kender hele den store sammenhæng, og eleverne kan få en fornemmelse af, at det de siger, kan være lige så rigtigt og gyldigt, som det læreren siger – eller måske endda mere rigtigt? Det var da ganske vist en smule grænseoverskridende for mig at gå til time uden en klar plan eller fornemmelse for, hvor vi ville ende halvfems minutter senere, og i virkeligheden var tanken nok også lidt sværere at vænne sig

til end først antaget. Men nervøs var der ingen grund til at være, for som håbet blev oplevelsen, at flere elever end sædvanligt turde byde ind og komme med deres syn på sagen. Sandsynligvis har flere følt, at ordet nu var mere frit, og at der i dette tilfælde ikke var noget rigtigt eller forkert. Ganske vist viste det sig, at det var nogle forskellige ting, vi havde bidt mærke i under læsningen af novellen. Hvor jeg som den mere erfarne læser og analytiker har nogle processer, der starter automatisk, når jeg læser, får jeg måske ét billede af novellen, hvor eleverne, der ikke tænker helt ligesom mig, anskuer novellen med nogle andre briller. Oplevelsen blev derfor, at der efter en enkelt gennemlæsning nok ikke var nogen af os, der havde fået det fulde billede af novellen, men at vi derimod havde brug for hinanden, idet vi bedst kom frem til det fulde billede ved fælles at snakke om vores forskellige indtryk. Det var faktisk også mit indtryk, at denne fremgangsmåde gav eleverne et godt og reelt billede af tilgangen til litteratur – og en snak om metode i forhold til læsning, hvor man jo sjældent får det fulde udbytte første gang en tekst læses.

Et konkret eksempel på et sted, hvor eleverne viste sig at være bedre til at fortolke deres samtidslitteratur end læreren, var i forhold til forståelsen af personen Jose, som man fik sms'er fra i den føromtaltte novelle "Huen". Mine første associationer, da jeg fik sms'en og så navnet, gik i retning af en smart latinamerikansk fyr, men det viste sig imidlertid, at jeg ikke delte denne opfattelse med en eneste af eleverne. De var alle overbeviste om, at der var tale om en pæredansk pige og veninde til novellens hovedperson, og da novellen var færdig og puslespilsbrikkerne kunne samles helt, kom jeg da også til at sluge mine ord igen og give dem ret. Ifølge eleverne vidste "alle" da, at Jose var det mest almindelige kælenavn til piger, der er døbt Josefine. Nå ja – alle på nær deres lærer altså...

Fokuspunkter i undervisningen

Undervisningen i sms-noveller kom naturligt nok ikke til kun at handle om indholdet i sms-historierne, men også om selve mediet og de fordele og ulemper, dette førte med sig.

En stor del af dette forløb kom naturligt til at handle om læseoplevelsen, da man som nævnt ikke selv er herre over, hvornår man vil læse videre i historien. Eleverne oplever, at tiden bliver virkelig på en helt anden måde. Går der fire timer, før hovedpersonen i historien får svar, oplever læseren også denne ventetid. Samtidig kommer sms'er tæt på en personligt, og man kan derfor

blive mere følelsesmæssigt involveret ved at få litteraturen serveret på denne måde.

De danskfaglige begreber var der dog ingen elever, der slap for. På samme måde som med den trykte litteratur, er det i en sms-novelle relevant at snakke om komposition, personkarakteristikker, miljø, sprog osv. Eleverne fandt dog også hurtigt ud af, at man kunne anvende mange kendte begreber til analysen af disse lidt anderledes noveller. Flere begyndte "in medias res", havde en åben slutning og få personer at holde styr på. Nogle indeholdt en konflikt og en spændingskurve, og andre skulle måske læses 2-3 gange, før de gav mening.

Dog fandt eleverne også hurtigt ud af, at det kan være andre ting, der fylder i analysen af en sms-novelle i forhold til de noveller, de allerede kender, og det blev derfor disse nye aspekter, der kom til at fylde mest i selve den faglige undervisning. Kompositionen og tiden kan virke meget mere afgørende for selve historien her, informationerne om personer kommer på en hel anden måde, da beskrivelserne er få og dialogerne derimod dominerende. De indre personkarakteristikker kommer derved til at fylde meget mere end de ydre. Vi måtte i den forbindelse bruge mange forskellige faktorer som sproget, miljøet og tekstens tomme pladser for selv at sammensætte et større billede af de involverede personer. Det har også været indlysende at tale med eleverne om kommunikationsanalyse, da der er en anden kommunikationssituation gennem mediet sms, end de oplever ved at slå op i en bog.

En af de ting, der især opstod interessante diskussioner ud fra, var sproget. Nogle forfattere havde taget sig større sproglige friheder, end eleverne har været vant til at se i trykt litteratur. Et eksempel er her fra Kim Fupz Aakesons novelle "Klamydia":

Noget lort og det smitter, man skal fortælle dem man har været sammen med at man har det og så skal de selv tjekke med deres læge.

Den udprægede brug af talesprog og den manglende tegnsætning skabte en diskussion om, hvad der egentlig er tilladt og acceptabelt (fra elevernes synspunkt), for at de vil gå med til at kalde det litteratur. "Alle ville jo kunne skrive sådan der", "en forfatter burde da vise, han kunne sproget lidt bedre", "det er jo bare skrevet ned, som man ville sige det" var nogle af de kritiske kommentarer, der kom. Men andre så det som "forfatterens overskud til at sætte sig ind i andre mennesker", "et kunstnerisk virkemiddel" eller "en god måde at fange mig som læser". Uanset holdning kunne vi runde

Leg med genreskrivning

Er der mening med teksten?
... for så er det sjovere at skrive.

Giv eleverne motiverende rammer for at være kreative og udvikle deres skrivekompetencer gennem fx genreskrivning med it.

Med de læse- og skrivestøttende funktioner i programmerne kan alle elever spille en rolle!

Læs mere på www.mv-nordic.com/genre

Rapportér som en videnskabskvinde

Dokumentér dine eksperimenter og observationer i tekst, billede, video og lyd.

Skriv krimier med klodser

Byg først historien i LEGO® klodser og slip så din indre Raymond Chandler løs...

CD-ORD

IntoWords

Den Talende Bog

education

StoryStarter

Mikro Værkstedet
har skiftet navn til MV-Nordic.

MV·NORDIC

Learning made easy

Læs mere på www.mv-nordic.com

det af med fagligt at konstatere og beskrive, hvad det var, der var typisk ved sproget, og da vi var kommet så langt, kunne flere faktisk se, at denne konstatering så kunne bruges videre og føre os videre i analysen af miljøet, personkarakteristikker osv.

Så JA, det kan faktisk godt lade sig gøre at give lektier for – og at læse dem – på sms. Vi kommer dog næppe gennem de tre års kernestof via sms, men så gik det interessante nok også af det

Fle klasser sluttede forløbet af med at udforme deres egne sms-noveller. Ud fra deres erfaringer som modtagere af litteratur i sms-format skulle de nu forsøge at sætte sig i forfatterens sted. Dette begyndte med en brainstorm omkring, hvad man egentlig skal overveje og tænke på, inden man skriver sådan en novelle. Eleverne kom blandt andet frem til, at for at en sms-novelle skal være spændende, skal det være én, der kan udnytte mediet, og her er det ikke nødvendigvis alle temaer, de kendte fra den trykte litteratur, der ville gøre sig godt i sms-universet. Emnediskussionerne i grupperne kom derfor hurtigt til at kredse omkring nogle forskellige tabuer. Er der ting, man ikke kan tillade sig at skrive i en sms, hvilke sms'er ville være uheldige at sende til de forkerte, kan der opstå misforståelser, hvis parterne anvender forskelligt sprog, hvad hvis andre end modtageren læser sms'en osv. Det blev i sidste ende til rigtig gode noveller med temaer, som helt oplagt egnede sig godt som realistiske konflikter på sms. Problemstillinger om bl.a. utroskab, mobning, afpresning og generationsforskelle voksede frem på eleverne computerskærme.

Lærernes mening – var det det hele værd?

Blandt lærerne har der været enighed om, at det var et spændende projekt at være en del af. Sms-novellerne har bidraget til en god variation i undervisningen, og har givet et nyt syn på den helt nye litteratur. Et projekt som dette har netop bidraget til at øge forståelsen for, at en novelle ikke bare er en novelle, men at der også findes forskellige genrer herunder, og at mediet tilmed spiller en stor rolle. Dette har eleverne bl.a. oplevet, da de skulle analysere novellerne og fandt ud af, at det er nogle anderledes ting, der er interessante ved de noveller, man får på sin mobiltelefon.

Fra lærernes side har det også været dejligt at opleve en anderledes ivrighed i timerne, da en større del af eleverne var fuldt ud forberedte til timerne, og alle kunne være med til at snakke om læseoplevelsen som indledning til det dybere arbejde med teksterne.

Så JA, det kan faktisk godt lade sig gøre at give lektier for – og at læse dem – på sms. Vi kommer dog næppe gennem de tre års kernestof via sms, men så gik det interessante nok også af det. Alting handler om variation, og de forskellige tidsperioders litteratur har som bekendt hver sin charme og hver sin måde at tænke nyt på i forhold til det tidligere kendte. Og idet vi bedst analyserer tekster ud fra deres samtidsforståelse, er det da i den grad relevant at forstå tekster fra 2014 ud fra en medieret kontekst.

Elevernes mening – bøger eller sms?

En ting er lærernes meninger. Men projektet var jo hovedsageligt for elevernes skyld, da et af formålene var at undersøge og evt. øge deres motivation til læsning, og her har der været meget blandede meninger, da jeg til sidst bad dem give deres ærlige mening til kende. Som sagt var der tale om et projekt, og det kan jo i princippet gå i alle retninger. Eleverne var hurtige til at bemærke forskelle og ligheder mellem sms-noveller og traditionelle, papirtrykte noveller. Men der var dog også kritik af især brugen af mediet. Ikke alle 16-årige synes, det er ok, at deres private sfære bliver indtaget af skolearbejde. Og skulle de rent faktisk få lyst til at læse ud over lektierne, så er nogle kritiske overfor, at litteraturen blander sig med deres private sms-korrespondancer. Stod det til de kritiske elever, burde man lade dem selv om at "sætte strøm på" deres fritid og holde sig til bøgerne i skolen – sådan kender de det nemlig, og er det ikke skønnest, at tingene er, som de plejer?

Flest tilbagemeldinger var dog positive. For det er da nemt at læse litteratur, når det kommer direkte til én – mobiltelefonen er jo aldrig langt væk. Sproget virkede for mange også tiltalende, da det minder meget om det sprog, de selv anvender i det daglige. Mange oplevede desuden i højere grad end normalt at tænke videre over handlingen under og efter læsningen – det med at opleve tiden som faktor på egen krop var kilde til inspiration for nogle og kilde til irritation for andre. Kritiker eller entusiast – ordet variation kunne stort set alle blive enige om som et positivt nøgleord i denne forbindelse.

Åben for videre fortolkning

Bip bip biiip "Hvordan fanden har du pludselig råd til at tage på Roskilde?????????" Sms-historien slutter lige så brat, som den startede, og helt konkret med lige så mange spørgsmål. Der er altså åbent for fortolkning, og måske passer denne slutning også meget godt på dette nye litterære medie. Nu er det så op til læserne og brugerne at finde slutningen. Hvordan ender historien egentlig? Og hvordan fortsætter man hele udviklingen af litteratur i sms-form? Hvad bliver det næste nye skridt, vi kan forvente?

Henvisninger

Forlaget SMS-press www.smspress.dk – her kan du læse de tre omtalte noveller og mange mange flere udgivelser.

Aalborg Bibliotekerne www.aalborgbibliotekerne.dk

Hasseris Gymnasium www.hasseris-gym.dk

Herningvejen Skole
www.herningvej-skole.skoleintra.dk

Kulturstyrelsen www.kulturstyrelsen.dk

Rapporten SMS-Fix din motivation til læsning: kan downloades på: <http://www.videnomlaesning.dk/wp-content/uploads/Evaluering-af-projekt-SMS-fix-afsluttende-rapport.pdf>

1 "Huen" af Julie Hastrup, "Gid" af Svend Åge Madsen og "Klamydia" af Kim Fupz Aakeson.

